

איש חי רב פעלים רודף צדקה וחסד
ה' **משה שניצר** ז"ל
ב"ר מנחם מנדל ז"ל
תנצב"ה

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

האשה החשובה רודפת צדקה וחסד
מרת **ורדה שניצר** ע"ה
ב"ר מאיר ז"ל
תנצב"ה

י"ו ע"ב ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א וע"י קרן ברכה ומוטי זיסר

מסכת זבחים ל"ב-ל"ח

בס"ד, ה' טבת תשע"א

גליון מס' 603

השבוע בגליון

- ◆ דין מיוחד בבגדי כהונה ובתפילין
- ◆ כריכת רצועות התפילין על רצועת שעון עשויה עור
- ◆ מדוע נהגו בירושלים לאכול את הבשר לפני המרק
- ◆ ששת השמות של שני המזבחות על שום מה
- ◆ הבדלים מהותיים בין שני המזבחות

- ◆ כך תטול ידיים באופן הראוי
- ◆ היד שהחסירה את שהוסיפו המדרגות
- ◆ ניגוב ידיים ליד השולחן
- ◆ כמה כח נדרש להפעיל הסומך את ידיו על ראש הקרבן
- ◆ מימדיהם הגדולים של הכבשים והעזים בארץ ישראל

◆ הנחת תפילין של ראש לאחר טבילה

דבר העורך

בהונג קונג הצטרפת לשיעור "הדף היומי"

כסא ריק ניצב ליד הרב יג. בעת אמירת שיעור "הדף היומי". "זה כסא לאורחים", הוא אומר בחיוך. "כל יהודי שלא שונה משתתף בשיעור "הדף היומי", מוזמן אחר כבוד ל"מזרח". רעיון.

"ראה", הוא ממשיך, "יהודי מגיע ללמוד תורה. הוא משכיל להבין, כי השעות המרכיבות את חייו של האדם מאת הקב"ה הן, ויש לעשות בהן כרצונו. ללמוד תורה ולקיים מצוות ומעשים טובים. כלום, רשאי אני להשאיר אדיש כלפיו? עלי לבדו, להוקירו ולהעריכו על מאמציו ועל טרחתו". צודק. תוך כדי שיחתנו נזכר איש שיחי באחד מן ה"אורחים" שהוזמן לשבת על הכסא, ואשר שוכנע להתמיד להשתתף בשיעורי "הדף היומי" בעקבות סיפור מרתק שהשמיע מגיד השיעור באזניו באותו יום. הלה, האורח, אדם עסוק ביותר. לבריתות של נכדיו הוא מופיע. רק לאחר קבלת איתות סלולארי מן השטח כי הטקס עומד להתחיל. הוא מרוויח כסף רב, וגם תורם סכומים נכבדים מאד, אבל זה כבר סיפור אחר.

בכל אופן, נוכחותו באותו יום בשיעור "הדף היומי" העידה, כי משרדו נעול בשעה זו מסיבה שאינה תלויה בו. ביום רגיל, היה זה טרוד בעסקיו ובענייניו מ"מודה אנו" עד "המפיל". כמוכן כיבדתי לישב בכסא ה"אורח". כל העת נשאתי תפילה רחישית לבורא עולם, כי יתן בפי את המילים הנכונות שישכנעו אותו לקבוע עיתים לתורה, ואכן, לקראת סיום השיעור נזכרתי ב"סיפור עממי".

★ ★ ★

יהודה היה ה"מח", שלמה היה איש יחסי ציבור, מן המעולים שבהם, וחצקל היה קושר את הקצוות. יחד, הם היו צוות מנצח, שריחף בכל העולם והעפיל בכל פעם לפיסגה כלכלית חדשה. שלמה היה נפגש עם אנשי עסקים ורוכש את אמונם המלא. לאחר מכן היה מציג בפניהם את יהודה שטווה מארג הברקות שעשויות היו להכניס לשותפים לשיחה ממון רב, <<

ךך תטול ידיים באופן הראוי

בגמרא (מנחות לג/א, ברכות מב/א) מבואר שלסמיכה, תפילה ונטילת ידיים מכנה משותף - "תכף", על בעל קרבן לסמוך עליו סמוך לשחיתו, על המתפלל לסמוך את ברכת גאל ישראל לתפילת שמונה עשרה, ואת נטילת ידיים יש לסמוך לברכה, ובלשון חכמים: "תכף לנטילת ידיים ברכה". יש אומרים שהכוונה היא לנטילת ידיים שלפני הסעודה, שיש לסמכה לברכת המוציא ("שולחן ערוך" א"ח סימן קס"ו סעיף א'), ויש אומרים שהכוונה היא למים אחרונים שלאחר הסעודה, שיש לסומכם לברכת המזון.

יש לברר מהו פרק הזמן שאין להותיר כמרווח בין שני המעשים שיש לבצעם בסמיכות זה לזה. בעלי התוספות (סוטה לט/א ד"ה "כל") מוכיחים מסוגייתנו, כי מרווח הזמן המרובה ביותר שניתן לשהות בו בין סמיכה לשחיטה, גאולה לתפילה ונטילה לברכה, הוא כשיעור שניתן להלך בו עד עשרים ושתים אמה, והשוהה יותר מכך אינו נחשב כמי שביצע את שני המעשים בסמיכות. שהנה, בגמרתנו מבואר שבקרבן אשם מצורע אי אפשר לקיים "תכף לסמיכה שחיטה", משום שבין המקום שבו עמד המצורע וסמך את ידיו על הקרבן, ובין מקום שחיתת הקרבן, הפרידו עזרת ישראל ועזרת כהנים. רחבה של כל עזרה היה אחד עשר אמה, וביחד עשרים ושתים אמה. הרי לנו, כי במרווח זמן שאפשר להלך בו עשרים ושתים אמה, אי אפשר לקיים "תכף" [זו אחת האוקימתות בגמרא].

ללכת 22 אמה בשיעור זמן של 23 אמה: הגאון רבי חיים צבי ברלין זצ"ל (רבה של אלטונה ומגדולי דורו. חי בתקופת ה"נודע ביהודה" והגר"א), מציב אתגר מרתק בפני הלומדים בספרו "עצי אלמוגים" (סימן קס"ה). הרמב"ם פוסק (הל' בית הבחירה פ"ו הל' ג) כדעת רבי אלעזר בן יעקב (מידות פרק ב' משנה ו), ששטח עזרת ישראל ושטח עזרת הכהנים היו בשני מפלסים ומדרגות קישרו ביניהם. חישוב אלכסון המדרגות [ששטחו היה שתיים וחצי אמות], מוסיף בדיוק שיעור זמן של הילוך אמה נוספת [לפי הכלל שכל אמה בריבוע אמה ושתי חמישיות באלכסון]. נמצא, שרחבן של שתי העזרות היה עשרים ושתים אמה, אך בעקבות האלכסון נוסף זמן הילוך אמה נוספת! לפיכך, לשיטת הרמב"ם מרחק ההליכה הינו בשיעור עשרים ושלוש אמה, ולאחר שבעלי התוספות קבעו כי מרחק ההליכה הוא עשרים ושתים אמה בלבד, ניתן להוכיח, לכאורה, כי הם פסקו כדעת חכמים (מידות סם), שלא היו כל מדרגות בין שתי העזרות.

על הערתו זו הוא עונה על כך בקושיה מפולפלת, מבית מדרשו של ה"דרישה", המבקש להקטין את שיעור ההליכה שקבעו בעלי התוספות, עשרים ושתים אמה, לעשרים ואחד אמה בלבד. שהנה, המצורע

צעילוי נשמת

הר"ר **חיים שמואל פרקש** ז"ל
ב"ר רפאל ז"ל
נלב"ע ו' בטבת תשל"ז
תנצב"ה
הונצח ע"י ידידיו האחים ר' רפאל ויהודה פרקש ומשפחותיהם שיחיו

צעילוי נשמת

מרת **מרים יפה** ע"ה
ב"ר דוד יסנר הי"ד
נלב"ע ה' בטבת תשנ"ז
תנצב"ה
הונצחה ע"י בניה דוד ושלמה יפה שיחיו

צעילוי נשמת

הר"ר **שמואל שטיינמן** ז"ל
ב"ר מאיר יוסף ז"ל
נלב"ע ה' בטבת תשס"ח
תנצב"ה
הונצח ע"י בני המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

הרב **גבריאל סמוטני** זצ"ל ב"ר חיים יצחק ז"ל
נלב"ע ה' בטבת תשמ"ג **תנצב"ה**
הונצח ע"י המשפחה שיחיו

נר ה' נשמת אדם

הכניס את ידיו לתוך העזרה כדי לסמוך את הקרבן, ובכך, הוא קיצר באמה תמימה את המרחק שבין מקום הסמיכה למקום השחיטה! [לפי אוקימתא זו בגמרא. ועיין שם מה שכתב שאה"ג, וכוונת התוס' ש"כ"ב ודאי אינו תקף].

היד שהחסירה את שהוסיפו המדרגות: הפלא ופלא, מסיים רבי חיים צבי ברלין זצ"ל. שתי הקושיות פותרות אחת את זולתה. אכן כן, כדברי ה"דרישה", הושטת היד של המצורע **קיצרה** את המרחק באמה אחת, ואילו המדרגות שבין העזרות, **הוסיפו** לו אמה אחת. נותרנו, איפוא, עם המרחק המקורי - עשרים ושתיים אמה... (ועיין בהגהות "חתם סופר" ל"שולחן ערוך" או"ח סימן קס"ו שמישב קושיית הדרישה באופן אחר).

ניגוב ידיים ליד השולחן: מאחר שמרחק עשרים ושתיים אמה בין מקום נטילת הידיים למקום האכילה אינו רב, הציעו ה"עונג יום טוב" (סימן י"ח) וה"אשל אברהם" (סימן קס"ו), לקצר את מרווח הזמן שבין הנטילה לכרכה, על ידי ניגוב הידיים סמוך לשולחן, שהרי ניגוב הידיים הוא חלק ממצוות הנטילה.

אכן, כך פסק להלכה ה"משנה ברורה" (שם ס"ק ד), כי זמן השהייה הוא החל מניגוב הידיים. אולם, מעניין לציין את הערתו של הגאון רבי יוסף שלום אלישיב שליט"א, כי מאחר שניגוב הידיים נכלל במצוות הנטילה רק כשהנטילה פחותה מרביעית מים, ממילא, לכאורה, ניגוב הידיים ליד השולחן, אין בכוחו לעכב סיום של נטילת ידיים ברביעית, כפי שאנו נוהגים כיום (הערות למסכת סוטה ד/ב).

דף ג/א, כל הסומך ראשו ורובו מכניס מאי טעמא כל כוחו בעינין

כמה כח נדרש להפעיל הסומך את ידיו על ראש הקרבן

נפסק ב"שולחן ערוך" בהלכות יום הכיפורים (או"ח סימן תר"ז סעיף ג), כי בעת אמירת הוידוי בתפילות יום הכיפורים, על המתוודה לעמוד. על אתר מוסיף ה"מגן אברהם" (שם ס"ק ד), כי עליו לשחות, ככתפילת "מודים" ולא יסמוך עצמו על חפץ באופן שאם ינטל אותו החפץ, יפול האדם הנסמך עליו.

סמיכה על הקרבן בכל כוחו: דברי ה"מגן אברהם" סותרים, לכאורה, את האמור בסוגייתנו, תמה האדמו"ר מגור זצ"ל, בעל ה"אמרי אמת" (ראה "פרדס יוסף" ויקרא א/ד). שהנה, מבואר בגמרתנו, שעל בעל הקרבן אשר סומך את שתי ידיו על ראש הקרבן, לעשות זאת "**בכל כחו**". אין צורך בדמיון רב כדי לשער מה יעלה בגורלו של בעל הקרבן, אם מאן דהוא ישמוט את הקרבן מתחת ידיו, ובכל זאת, הוא נסמך עליו ונשען עליו, בשעה שהוא מתוודה על חטאו מוכח, איפוא, כי בשעת אמירת הוידוי מותר לאדם להשען על חפץ ולסמוך את עצמו עליו באופן מוחלט.

אמירת וידוי על ידי הכהן הגדול: קושיה זו אף מתעצמת נוכח התנהגותו של הכהן הגדול, אשר ביום הכיפורים היה מתוודה על הקרבנות תוך כדי שיעשה "סמיכה". וכי אמירת וידוי של כל יחיד מישראל ביום הכיפורים חמורה מזו של הכהן הגדול בבית המקדש ביום הכיפורים?

יש להבדיל בין המפעיל כח מולו לבין המפעיל כח כלפי מטה: עלינו להסיק מכך, קבע בעל "אמרי אמת" זצ"ל, כי אין סיכון שהסומך עצמו על קרבן ישתטח אפיים ארצה אם לפתע ישמט הקרבן מתחת ידיו, מאחר שהמפעיל כח מולו, כגון, הדוחף ארון כבד, הרי הוא נשען עליו, ושיווי משקלו מותנה ביציבותו של הארון. אולם, המרים את זרועותיו לגובה ראש הבהמה, ומפעיל כח כלפי מטה, ניצב בשתי רגליו על הקרקע, והן המהוות בסיס לעמידתו, ולא ידיו המפעילות כח כלפי מטה.

מימדיהם הגדולים של הכבשים והעזים בארץ ישראל: וכי תאמר, הרי גם על הכבשים ועל העזים סמכו בעלי הקרבנות את ידיהם, והללו נמוכים הם, ואם כן בעל הקרבן הנשען עליהם ממרום גבהו עלול ליפול אם ישמט הקרבן מתחת ידיו? ובכן, מפתיע בעל "אמרי אמת" זצ"ל: "יש לומר כפי המובא במדרש רבה (תולדות, פרשה ס"ה, י"ז), שכבשים ועזים שבארץ ישראל היו גבוהים הרבה!"

נציין, כי לדעת אחרונים אחרונים, הספק בגמרתנו אם המצורע אשר לצורך טהרתו היה צריך לעשות סמיכה בעזרה, עמד מחוץ לעזרה והכניס אליה את ידיו בלבד וסמך את הקרבן, או הכניס ראשו ורובו פנימה, תלוי בסמיכה הנדרשת; אם הסמיכה מתבצעת בכוח הידיים בלבד, די בהכנסת ידיו לעזרה. אולם, אם עליו לסמוך בכל כוחו, אין ניתן לבצע זאת על ידי הידיים בלבד, ויש צורך בהכנסת ראשו ורובו לעזרה.

בקשר לכך נציין את דברי בעל הטורים (ויקרא ג/ב), שהסומך על קרבן מן הצאן יעשה זאת ברפיון מפני חולשת הצאן. נמצא, כי אף על פי שנדרשת סמיכה בכל כוחו של הסומך, עדיין מותנה הדבר ביכולתו של בעל החיים לעמוד בלחץ.

דף לה/א לחין אין חוצצין

הנחת תפילין של ראש לאחר טבילה

נמסר בשם השל"ה הקדוש, כי טרם הנחת תפילין של ראש, יש לרחוץ את מקום הנחת התפילין. יש משערים ("שערי תשובה" סימן כ"ז ס"ק ה) שהורה כן מפני המנהג לקום בחצות הלילה לאמירת "תיקון חצות", תוך הנחת אפר על המקום המיועד להנחת התפילין. גם החיד"א ("ברכי יוסף" שם ס"ק ח'), מביא את דברי השל"ה ומוסיף, כי לאחר רחיצת המקום יש לנגבו בטרם הנחת התפילין, זאת, בהתאם לדעת הרא"ש הסובר שכשם שאסורה החציצה בין גוף הכהן לבגדי הכהונה שעליו, כך אסורה החציצה בין התפילין לגוף האדם.

וחצקל המעשי, ישב ודן אתם על כל פרט ופרט, מוריד קצת פה, מקצץ מעט שם וביחד הרבה. **באותו** יום, שיום שני היה, או שלישי, טטה השלישיה להונג קונג, מרכז העסקים של המזרח הרחוק, שם המתנה להם מנהליה של חברה גדולה, שהתמתחה בייצור הריטי פלסטיק משולבים במתכת. מיד לאחר הנחיתה נחפזו מיודעינו להמלט מבטן המטוס, וחיש קל נבלעו בלימוזינה רחבת ידיים שפלטה אותם בפתחו של בית מלון מפואר במרכז העיר. **תריסר** נערי שרות זינקו לקראתם עם כניסתם המרשימה אל המלון, ונטלו מהם את כבודתם. נער שתקן הורה להם ביד מכופפת לבלין לעבר המעלית המפוארת שהובילה היישר אל הסוויטה שבמזרמי בית המלון, בקומה השישית. מעלית פרטית, אך ורק לדיירי הסוויטה, לכל יאלצו, חלילה, לכתול את זמנם בחברת אנשים מן השורה.

הסוויטה אין מילים

עבור מספר דקות היו השלושה שרועים על מחצלות קש אזוריות במרפסת רחבת ידיים, בעודם משקיפים על הים, אחד האזורים הצפופים ביותר בעולם, ועל מיליוני בני האדם ששעטו מכל עבר לכל כיוון בהגשימם את הציווי האלוקי "בזעת אפך תאכל לחם". חצקל, שידע פרק בהיסטוריה, החל לסקור את תולדותיו המרתקים של האי שבו 236 האיים המקיפים אותו, אך התלהבותו גוועה עד מהרה לנוכח עיניהם העצומות של ידיו המאמינים.

שמש חמימה זרחה על האי היהפה ועל סביבתו הציווית. ה"צוות" היה נתון בעיצומן של ההכנות לקראת הפגישה המכרעת. תרשימים, תזרימים, דו"חות, ממצאים, סקרים, תסקירים, מאזנים, ועוד מסמכים מסוג זה, גדשו את שולחן הקריסטל שחורץ מעשה אומן.

לאחר שעה ניצבו השלושה בפתח בית המשרדים של חברת הריטיים גדולה. שלמה שכנע, יהודה הבריק, חצקל חסיד, יהודה פתח אפיק מחשבה חדש, שלמה הנהן, חצקל הסכים, ההונג קונגים גם כן ובסופו של יום סוכם לשוב ולהפגש למחרת.

מותישים, עייפים, ממוטטים, שחוקים, לאים ויגעים נכנסה השלישיה לשלביה שלישית מאוחרת ללובי בית המלון, הערו אל גרונם כוס מים צוננים, והזדרזו לעבר המעלית, הפרטית כמובן.

סליחה אדוני! הדובר היה מנהל בית המלון, כך הם למדו מן הגנ ששל דש חליפתו. הוא דיבר והם סירבו להאמין. אט אט הם הפנו את מבטם לעבר החדרון ששימש לאכסון מדיהם של פקיד הקבלה, והביחיו במזוניה שעל אודותם שח המנהל.

תקלה תקלה חמורה. הנמעלית הפרטית שבקה חיים. למען האמת, שח מנהל בית המלון תוך כדי קידה עמוקה, איזע לכם נס: לפתע פתאום צנחה המעלית מן הקומה הארבעים. אילו היה מאן דהוא בתוכה, הוא כבר לא היה. תקלה. מעלית אחרת אין, המשיך המנהל. אתם יודעים, לסוויטה יש מעלית פרטית. חצקל ניצב בפה פעור, יהודה גירד את פדחתו ושלמה השתדל להביט בנימוס בהונג קונגי המבוהל, אשר קד והשתחוה בפניהם לסירוגין. בעוד צבע פניו מחוייר והולך בהתאם לתגובת השלישיה. **שלמה** הנהן, חצקל הנהן, יהודה הנהן. עולים. עולים לקומה השישית. לא לנים בלובי. אנשי עסקים מכובדים ישנים בחדר שלהם. נקודה. אם יש צורך להתאמץ, הם יעשו זאת.

תוך חמש דקות הם התארגנו לעליה המפרכת, השילו מעליהם כל חפץ מיותר, חליפות, תגורות, עטים וניירות, ובלחיצת הידיים המשותפת טרם היציאה לדך, מול עיניהם המעריצות של מנהל בית המלון וצוות עוזריו, הציע יהודה, כי "כדי להסיח את הדעת מן הטיפוס המפרך, כל אחד מאיתנו יעסיק את רעיו עשרים קומות, שליש הדרך". יפה.

תתחיל אתה חצקל, פנו אליו התנים לתגובת השלישיה. במדרגות הקומה הראשונה. אתמול התחלת לספר על הונג קונג, זה דווקא היה מאד יפה, דבר, דבר.

הם היו בקומה החמישית, כשחצקל תיאר לפרטיה את מלחמת האופיום, שהובילה להשתלטות הכתר הבריטי על הונג קונג. נתחים נתחים נפלה הונג קונג לידיהם, המשיך חצקל בקומה האחת עשרה, והכל בשל 21,000 תיבות אופיום שנשרפו בעיר גואנגדזו...

הקומה העשרים יהודה

את עשרים הקומות הבאות הם לא היו צריכים לעלות. הם התגלגלו אותם מצחוק. יהודה היה איש סיפורת מבטן ומלחיה. הוא ידע לתבל מעשיות בהומור ממולח, להכניס את השומעים לאווירת הסיפור, עיירה, כפר, תחנת רכבת, או בית משוגעים, לדבר בשטף ולעצור לפתע. שקט היה משתדר, ובבת אחת נפרץ סכר פיותיהם של המאזינים.

דבר לח אינו חוצץ: לומדי הדף היומי תמהים בוודאי, שהרי מפורש בסוגייתנו שמים אינם חוצצים! בגמרא מבואר שהכהנים, אשר הלכו בבית המקדש ללא מנעלים כדי שלא תהא חציצה בין כפות רגליהם לקרקע המקדש, התהלכו על רצפת העזרה גם בעודה רטובה מדם הקרבנות ולא חששו לחציצה, משום ש"לחין אין חוצצין". הרי שכל דבר לח אינו חוצץ! מדוע, איפוא, יש לנגב את השערות, מה חשש יש בחציצת המים שבין התפילין לראש?

קושיה מעין זו הוצבה גם לפתחו של ה"משנה למלך" (רמב"ם הל' עבודת יום הכיפורים פ"ב הל' ב'), הכותב, כי המשנה המתארת שביום הכיפורים הכהן הגדול "נסתפג" לאחר טבילתו, אינה מספרת סיפור בעלמא, אלא חובה עליו לספוג את הרטיבות מגופו, כדי שהמים שעל גופו לא יחצצו בינו ובין בגדי הכהונה שעליו. לכאורה, הרי "לחין אין חוצצין"?

דין מיוחד בבגדי כהונה ובתפילין - עליהם להיות מונחים על הגוף: בעל "ברכי יוסף" (שם) מפלס דרך חדשה להבנת דברי הרא"ש. אכן, מים אינם חוצצים. אולם, כאשר הרא"ש פסק, כי לגבי תפילין, כמו גם לגבי בגדי כהונה, יש איסור חציצה בינם לבין הבשר, אין כוונתו לחציצה המקובלת, כי אם לדין מיוחד התקף בבגדי כהונה ובתפילין בלבד - "על בשרו" בבגדי כהונה, ו"על ידך" ו"בין עיניך" בתפילין. לאמר, התורה דורשת **מגע** בין גוף הכהן לבגדי הכהונה, ובין גוף האדם לתפילין. מעתה, אמנם, נוזלים אינם חוצצים, ולפיכך, דם הקרבנות אינו חוצץ בין כף רגלו של הכהן לרצפת העזרה, אך המים מונעים מבגד הכהונה להחשב כמי שמונח **"על בשרו"** של הכהן, והם גם מונעים מן התפילין להחשב כמונחים על העור.

המותר לכרוך רצועת תפילין תחת תפילין של יד? להגדרה חדשה זו השלכות רבות, בין היתר לעניין "מין במינו אינו חוצץ", כגון, הנוטל את לולבו האגוד והתברר לו כי מספר עלים נשרו ומצויים בין ידו ללולב, אינו צריך לסלקם, משום שהם ממין הלולב, ואינם חוצצים בין ידו ללולב - "מין במינו אינו חוצץ". לאור כלל זה, אפשר להכשיר את הנחת התפילין של אותם הנוהגים לכרוך את רצועת תפילין של יד תחת תיתורת התפילין המונחת על קיבורת היד, שהרי, רצועת התפילין היא ממין התפילין ואינה חוצצת בין התפילין לבשר. אולם, לאחר שנוכחנו שעל התפילין להיות **על הבשר**, נמצא שרצועת התפילין מונעת מן התפילין להיות על הבשר, והיא מהווה חציצה. פוסקים רבים מכריעים לחומרא (ראה שו"ת "אבני נזר" או"ח סימן י"ד, שו"ת "טוב טעם ודעת" להגר"ש קלוגר ח"א סימן רמ"ה), וה"משנה ברורה" (הל' תפילין סימן כ"ז ס"ק י"ד) פוסק, כי לכתחילה נכון להחמיר שלא לכרוך את הרצועה תחת התפילין.

כריכת רצועות התפילין על רצועת שעון עשויה עור: לכאורה, אין צורך להסיר שעון בעל רצועת עור מן היד בעת כריכת רצועות התפילין על היד, שהרי רצועת השעון ורצועת התפילין עשויות עור, ו"מין במינו אינו חוצץ", אם כי יש להקפיד שרצועת התפילין לא תהיה כרוכה על לוח המחוגים של השעון. אולם, אחר שלמדנו כי התפילין צריכות להיות "על בשרו", לא תועיל עובדת היות רצועת השעון עשויה מעור, מאחר שלמעשה התפילין אינן על הבשר (שו"ת "דוב מישרים" ח"ב סימן ל"ז ועיין "פרי מגדים" ב"משבצות זהב" סימן כ"ז ס"ק ד').

הגאון מטשעבין זצ"ל, מוסיף וכותב, כי במקרה זה, לכל הדעות לא תועיל כשרת "מין במינו אינו חוצץ", משום שרצועת התפילין קדושה, ורצועת השעון חולין, ולפיכך, שתי הרצועות אינן נחשבות כ"מין" אחד [ועיין שם גם מה שהעיר בעיקר דברי בעל ה"ברכי יוסף"].

מדוע נהגו בירושלים לאכול את הבשר לפני המרק

במשנתנו נאמר: "השוחט את הזבח לאכול כזית מן העור ומן הרוטב... חוץ לזמנו וחוץ למקומו ... ואין חייבין עליהן משום פיגול ונותר וטמא". כלומר: הכהן השוחט קרבן מתוך מחשבת "פיגול", היינו, שאמר בעת השחיטה כי בשר הקרבן ייאכל חוץ למקומו או חוץ לזמנו, הקרבן נפסל. אולם, אם הוא אמר כן לגבי חלקים שוליים מן הקרבן, כגון, העור, הרוטב, עצמות ועוד, אשר ניתן לאכלם, אך אין הם עיקר המאכל, לא פסל בכך את הקרבן, וכפי שכותב הרמב"ם (הל' פסולי המוקדשין פי"ד הל' ז'): "כל אלו אינן חשובין לענין מחשבת הקרבנות, והרי הן כדבר שאין ראוי לאכילה". כמו כן, האוכל "נותר" - בשר קרבן שנותר מעבר לזמן הקבוע לאכילתו - חייב כרת. לא כן האוכל מן הרוטב ומיתר חלקי הקרבן המנויים במשנה שהשתיר.

את בשר הקרבנות שנאכלו אפשר לבשל, לשלוק או לצלות (משנה להלן ב/ז), שלא כקרבן הפסח, שדינו בצליה בלבד. כאשר הבשר נשלק או נצלה נוצר רוטב, או "מרק" בלשון הרמב"ם (שם), עליו אין חייבים משום פיגול או נותר. יש אף המדייקים ברמב"ם (שם), כי לא זו בלבד שהאוכל רוטב "נותר" אינו חייב כרת, אלא שאף אין כל איסור להותיר מן הרוטב, כי אם מן הבשר (עיין "קרו אורה", "תורת זאב" סימן י"ח).

מכך מסיקים האחרונים, כי הרוטב ושאר החלקים הנמנים במשנתנו, אינם נכללים במצוות אכילת קרבן! (עיין שו"ת "בית יצחק" יו"ד סימן קס"א אות ג', וסימן ק"י אות ד' שמיישב בכך קושיה עצומה של בעל ה"חוות דעת" סימן צ"ה סעיף ד', על תוס' להלן צו/א) ואכן, כך כתב הרא"ש (ניזיר מה/ב).

הם הבינו. **בקומה** השלושים ושמונה הם קרסו תחתם. תחנת בניינם. עצמותיהם איימו להתפרק, פרקי אבריהם זעקו לעזרה, וכפות רגליהם נילושו עד דק. **יהודה הנחן**, חצקל הנחן, שלמה הנחן, קמים ממשיכים. **הקומה הארבעים**.

שלמה **אני** אספר לכם מעשיות שהסתיימו בכירע. חצקנו די, בטני כואבת, כעת נעסיק את מחשבתנו בהרהורים נוגים אודות בישי מזל, שמאומה לא עלה בידיהם. בקומה הארבעים וחמש הוא סיים לספר להם על אסיר עולם אשר הזדמנות פז גלגלה את חפירה לידיו. בלילה התחיל האסיר לכתוב מנהרה אל החופש. אט אט גדלה המנהרה, הוא דחק בה את ראשו, את פלג גופו העליון, וכעבור זמן לא רב נבלעו מנעליו במנהרה. כל הלילה הוא חפר. ללא הרף. החופש. הנה, הנה, האדמה רכה, הוא מסיים את המלאכה. נרגש ועולז הדף האסיר את העפר שמעליו וגילה לאכזבתו, כי חפר את המנהרה בסיבוב אל תוך חדרו...

אני, אן, אי ביש מזל שכזה, נקווה דמעה קלילה בזווית עינו של חצקל, ושלמה החל לתאר את דמותו הרב גונית של גנב העיירה, שיום אחד החליט להב... טוב, לא משנה. **אל** הצטער, דחק הרב יג. ביהודי תמים, שהלית את פניו בכפות ידיו למשמע הסיפור על האסיר. זו מעשייה בלבד, זה לא סיפור אמיתי. וחוף מזה, האסיר הזה היה רוצח מועד.

קומה חמישים ושבע. **קומה חמישים ושמונה**. **קומה חמישים ותשע**.

דלתות הסוויטה קרצו להם בשבעים עיניים. הידית הזוהרת המתניתה, התחננה, שילחצו עליה ויפתחו בעזרתה את הדלת. יהודה, חצקל ושלמה נשפו עמוקות ופלטו אט אט את האוויר בתחושת הקלה וסיפוק, ולפתע, פניו של שלמה התכרכמו. **מוזר** ורבותי, אמר ביושב שכחתי לספר לכם את הסיפור האחרון בסדרת בישי המזל.

- **השתגעתי?** זעקו יהודה וחצקל כאחד. בא נעלה כבר לקומה השישים, מי צריך עכשיו סיפורים.

- **אני** מתקשקש לספר.

הם כבר ידעו, שעם שלמה לא מתווכחים.

הסיפור האחרון קצר מאד, אבל עצוב עוד יותר, אמר והשתק.

- **נו**, ספר כבר.

- **חברי** היקרים... הסיפור האחרון הוא עלינו!!!

מה???

- **תנו** לסיים, נזף בהם. העפלנו כברת דרך ארוכה, מתוך אהבה, דבקות במשימה וגיבוש חברתי. הוכחנו לעצמנו ולאחרים, כי אנשים אמיצים ושפתניים אנחנו, וכצוות, אנו מסוגלים לכל דבר.

- **נו**.

- **אנו** גאים בהישג שזכינו בו בזכות עמידתנו במטרה ואי כניעתנו בפני כל מעצור או מכשול, אך צר לי לבשר לכם, כ...!

- **נו**.

-- **שכחנו** -- **למטה** -- **את** -- **ה... מפתח!!!**

באותו לילה הם ישנו על הריצפה.

בישי מזל שכמותם. היו צריכים לטפס לקומה השישים כדי לשמוע את הסיפור...

קריאת הפתעה נמלטה מפיותיהם של משתתפי השיעור. הרב יג. לא הניח למוסר ההשכל לחמוק מידיו, וכשהוא מצודד בעדינות את מבטו לעבר ה"אורח", סיים ואמר: "מעשה זה, ידידי היקרים, עלול לטפוח על פניו של יהודי בהגיעו לעולם האמת. **אדם** נפנה והולך לבית עולמו זקן ושבע ימים. בן שמונים וחמש שנים. באמתחתו כ - 34,000 ימים, 4,020 חודשים ושמונים וחמש שנים. הרבה. הוא צבר הון רב, עשר, מאה, אלף, עשרת אלפים, מאה אלף, מליון, דולרים, יורו, נדל"ן וניירות ערך רבים. בראש זקוף וברוח מרוממת הוא צועד לעלמא דקשוט, מוביל אחריו את שירת ימיו, חודשיו, שנותיו, מעשיו ויוזמותיו.

לפתע, השירה עוצרת, ובת קול מהדהדת: **ק-ב-ע-ת-ע-י-ת-י-ם-ל-ת-ו-ר-ה-???**

הבאת את המפתח לשערי גן עדן?

הכל טוב. יהודי טוב, בן אדם נחמד, איש מידות, אבל המפתח בלי מפתח אי אפשר להכנס. הכל יודעים זאת.

ובחירת בחיים.

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד ממנה מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 3446 בני ברק.

פסק: 03-570-67-93 דוא"ל: mendelson@meorot.co.il

בברכת התורה, העורך

משהגענו עד הלום, לא נמנע מלהזכיר את המנהג הירושלמי להגיש בסעודה את בשר העוף או את בשר הבקר לפני המרק [יש מוסרים, שמנהג זה החל לפני כמאה שנה, ונועד למנוע אכילת מרק בשרי שתתגלה בו "שאלה" לאחר מכן, ראה "ירושלים של מעלה" ח"ג עמ' 55-56]. יש לשער, כי בזמן שבית המקדש עמד על מכונו, רוב השוהים בירושלים נהגו כן. שהנה, מאחר שבעל הקרבן ניצב ליד בשר קרבנו בדריכות לסיים את אכילת הבשר במועד הקבוע לו, מסתבר, שתחילה הוא הזדרז לאכול את בשר הקרבן שעליו יש דין "נותר", ורק לאחר מכן הוא נפנה לאכול את הרוטב, ה"מרק", שאין כלל מצווה לאכלו, ואין כל חיוב על אכילתו לאחר זמנו. מאחר שרש"י (פסחים זא, ב"מ כו/א) כותב, כי **רוב** הבשר שבירושלים, מקורו בבשר קרבן שלמים, נמצא, שרוב השוהים בירושלים הקפידו לאכול את הבשר לפני המרק... ("תורת זאב" שם).

דף לו/ב כל הניתנין על מזבח החיצון

ששת השמות של שני המזבחות על שום מה

שני מזבחות נצטווה משה רבינו לעשות ולהעמיד במשכן. הראשון (שמות כז/א-ח): "ועשית את המזבח עצי שטים... וצפית אתו **נחשת**", והשני (שמות ל/א-ז): "ועשית מזבח מקטר קטרת... וצפית אתו זהב טהור". בבית המקדש לא נבנה מזבח נחושת, כי אם מזבח אבנים, אך מזבח הזהב נותר על היכנו.

הבדלים מהותיים בין שני המזבחות: מלבד היותם בנויים מחמרים שונים, קיימים בין שני המזבחות הבדלים מהותיים ביותר. מזבח הנחושת היה ממוקם מחוץ להיכל, ואילו מזבח הזהב עמד בתוך ההיכל. על מזבח הנחשת הוקרבה עולת התמיד פעמיים ביום, בבוקר ובערב, עליו הוקרבו כל הקרבנות, ועל קרנותיו ועל דפנותיו נזרק דמם. לעומת זאת, על מזבח הזהב הוקטרה הקטורת בבוקר ובערב, ולא הוקרב עליו כל קרבן, ואף לא זרקו עליו דם קרבן, כי אם אחת בשנה, ככתוב (שמות ל/ז): "וכפר אהרן על קרנתיו אחת בשנה מדם חטאת הכיפורים", ובמקרים נדירים, כאשר הוקרבה חטאת ציבור, נזרק דמה על מזבח הזהב. גם קדושתם לא היתה זהה. רבי אברהם אבן עזרא כותב (שמות ל/ז), כי מזבח הזהב היה השני בחשיבותו בכלי המשכן לאחר ארון העדות.

שלושה שמות לכל אחד מן המזבחות: שלושה שמות היו לכל אחד מהמזבחות, כפי שכבר מציינת הברייתא (מלאכת המשכן פרק י"א). שניים מן התורה, ושם נוסף מפי חכמי המשנה. זה שציפוי היה זהב טהור, נקרא בתורה (שמות לט/ח) "**מזבח הזהב**" על שם ציפוי, וכן (שמות כז/ב) "**מזבח הקטורת**" על שם ייעודו העיקרי - הקטרת קטורת, ובנוסף לכך כינו אותו חכמי המשנה בסוגייתנו ובמקומות נוספים (יומא פרק ב' משנה ג' ועוד), "**מזבח הפנימי**" עקב מיקומו בתוך ההיכל. המזבח אשר צופה בנחושת, מכונה בתורה (שמות לח/ל) "**מזבח הנחשת**", וכן "**מזבח העלה**" (שמות לח/כח), על שם קרבן העולה שהוקרב עליו בשלמותו [להבדיל משאר הקרבנות, שחלקם נאכל על ידי הכהנים או על ידי בעל הקרבן], וכן כינו אותו חכמי המשנה בסוגייתנו ובמקומות נוספים (יומא פרק ה' משנה ה'), "**מזבח החיצון**" על היותו עומד מחוץ להיכל.

לכל שם תפקיד וייעוד: הגאון רבי שמעון דיסקין זצ"ל, מעניק בספרו "משאת המלך" (על התורה, פרשת תרומה), הסבר נאה ביותר לאופן השימוש של חכמינו בשמותיהם השונים של המזבחות. עיקר שמם של המזבחות, בא להם על שם תפקידם - מזבח הקטורת ומזבח העולה. אולם כאשר הם הוזכרו לגבי הלכות מסוימות, כינו אותם חז"ל בשם הנוגע במישרין לנושא בו עסקו. למשל, במסכת חגיגה (פרק ג' משנה ח) קובעת המשנה: "כל הכלים שהיו במקדש טעונון טבילה, חוץ ממזבח הזהב ומזבח הנחשת, מפני שהן כקרקע". מאחר שמשנה זו עוסקת בענייני קבלת טומאה, יש צורך לציין את דבר היותם עשויים מתכת, ומן הדין שיקבלו טומאה, אילולא היה דינם כקרקע. לעומת זאת במשנתנו ובמקומות נוספים העוסקים בזריקת דם הקרבנות על גבי המזבח, כונו המזבחות על שם מיקומם - "מזבח החיצון" ו"מזבח הפנימי". זאת, מאחר שדם שדינו להזרק על המזבח החיצון, ונכנס לפנים - נפסל, לפיכך, בהלכות זריקת הדם צויין מיקומו של המזבח שעליו יש לזרוק את הדם, שהרי ה"פנימי" ו"החיצון" הם מעיקרי כשרותו של הדם [ועיי' שם עוד במה שהעיר בלשון המשנה במסכת מנחות מט/א].

מזבח החיצון משכין שלום: נסיים בדברי הריקאנטי (פ' תצוה שם), כי מטרתו של מזבח החיצון היא להשכין שלום בין ישראל לאביהם שבשמים. לפיכך, לא ראוי היה שיצופה זהב ואף לא כסף, מאחר שהללו גורמים לפירוד. אולם, מזבח הקטורת נעשה מזהב, משום שהוא רומז לשכינה, אשר נאמר בה (תהילים מה/ד) "ממשבצות זהב לבושה".

לעילוי נשמת

הר"ר **חנוך קסטנר** ז"ל

ב"ר דוד ז"ל נלב"ע ח' בטבת תש"ך

תנצב"ה

הונצח ע"י בנו ידידנו

הר"ר **אברהם יוסף קסטנר** שיח"ל - י"ם

לעילוי נשמת

הר"ר **דוד גוטווקס** ז"ל

ב"ר יוסף ז"ל נלב"ע י' בטבת תשנ"ד

תנצב"ה

הונצח ע"י בנו וכלתו הר"ר **יוסף זוג'** מרת **גניה גוטווקס** ונכדיו שיח"ל - אנגלווד ניו ג'רסי

לעילוי נשמת

הרה"ח ר' **יעקב דיאמנט** ז"ל

ב"ר יהושע ז"ל נלב"ע ה' טבת תש"ן

תנצב"ה

הונצח ע"י בנו ידידנו

הר"ר **יהושע דיאמנט** ומשפ' שיח"ל - פ"ת

קטע יומי מתוך הגליון השבועי
"מאורות הדף היומי - לילדים"

מסַקַת זְבַחִים • דף ל"ג • יום שני ו' טבת

הקרבן הראשון

אָדָם צָעִיר עָלָה בְּמַעֲלֵה הַר הַבַּיִת, חִינֵךְ גָּדוֹל עַל פְּנֵיו וּמִשָּׁךְ אַחֲרָיו כְּבִשָּׁה תְּמִימָה. כְּשֶׁהִגִּיעַ לְשַׁעַר בֵּית הַמִּקְדָּשׁ אָמַר בְּעַל הַקֶּרֶן לִכְהֵן שְׁקַבֵּל אֶת פְּנֵי: "זוֹ פֶּעַם רֵאשׁוֹנָה בְּחַיִּי שְׂאֵנִי זֹכֵךְ לְהַקְרִיב קֶרֶן, אֶשְׁמַח מְאֹד אִם תִּנָּחֵה אוֹתִי מִה עָלִי לַעֲשׂוֹת".

"בְּשִׂמְחָה רַבָּה", אָמַר הַכֹּהֵן. "עָלֶיךָ לְדַעַת שְׁלִפְנֵי שְׁחִיטַת הַקֶּרֶן, בְּעַל הַקֶּרֶן צְרִיךְ לְסַמֵּךְ אֶת יָדָיו עַל רֹאשׁ הַקֶּרֶן. אֵתָה צְרִיךְ לְהַיַּח אֶת שְׁתֵּי הַיָּדַיִם שְׁלֶךְ עַל רֹאשׁ הַקֶּרֶן וּלְהַשְׁעֵן בְּכָל הַכַּחַ! בְּשַׁעַת שְׂאֵתָה סוֹמֵךְ אֶת יָדֶיךָ, הַתְּנוּדָה עַל עֲוֹנוֹתֶיךָ לְפָנֵי ה' וְשׁוֹב בְּתַשׁוּבָה שְׁלָמָה.

מִיָּד אַחַר כֵּךְ שׁוֹחֲטִים אֶת הַקֶּרֶן, שְׂכַךְ הַהֲלָכָה, שֶׁהַשְׁחִיטָה צְרִיכָה לְהַעֲשׂוֹת סָמוּךְ מְאֹד לְסַמִּיכָה.

כל יום הילד שלך לומד,
מוסיף ידיעות בתורה!

למנוי גליון לילדים חייג:
1700-500-151
חודש היכרות חינם

הקדם והנצח את נשמות יקיריך ז"ל

שיום הזיכרון שלהם חל בחודשים:

אדר - ניסן - אייר - סיון

בגמרא המיוחדת "מהדורת נר תמיד" בהוצאת "מאורות"

לפרטים והרשמה:

(שי) טל. 03-5775307/9 פקס. 03-7601020

עשרות אלפי גמרות
מודפסות ונלמדות
לעילוי הנשמה
המונצחת בעמוד הגמרא.

כי נר מצוה
ותורה אור